

Apunts de llengua

(publicat a *L'Heura digital* 7, 20 d'abril de 2009)

Sant Jordi mata l'aranya

Sens dubte, la festivitat més celebrada del mes d'abril, en ple esclat primaveral, és la diada de Sant Jordi. Aquí teniu una petita selecció de dites relacionades amb la collita i la meteorologia d'aquest dia i aquest mes de l'any:

- “Per Sant Jordi, garbes d'ordi.”
- “Per Sant Jordi vigila ton ordi; si per Sant Jordi és en canella, per Sant Joan és en gavella; si per Sant Jordi és espigat, per Sant Joan és colltorçat.”
- “Per Sant Jordi, l'espiga a l'ordi i la flor al lli, si no és al vespre és al matí.”
- “Sembraràs quan voldràs i per Sant Jordi segaràs.”
- “Si no plou per Sant Jordi, tururut ordi.”
- “Per Sant Jordi, cava ton ordi, per Sant Robert que ja el tinguis cobert, que per Sant Marc ja faràs tard.”
- “Si trona per Sant Jordi, blat, xeixa i ordi.”
- “Si Sant Jordi no ha passat, l'hivern encara no s'ha acabat.”
- “Entre Sant Jordi i Sant Marc un dia d'hivern hi cap.”
- “Per Sant Jordi cala l'esquer, i si pesques, bé, i si no, també.”
- “Bon Sant Jordi i Santa Creu, hi haurà vi per tot arreu.”
- “A l'abril, cada gota val per mil.”
- “Abril plujós i maig ventós fan l'any ric i profitós.”
- “Abril i maig compassats, componen tots els sembrats.”
- “Pluja d'abril i sol de tardor, solen fer l'any bo i millor.”
- “Fins a quaranta d'abril, no et llevis ni un fil.”

I ara una mica d'història... o de llegenda?

En un principi, sant Jordi era una figura lligada al món de les cavalleries i a l'amor cortès, fet que pot explicar el costum de regalar una rosa per la festivitat del sant. Algunes versions remunten aquesta pràctica a la Fira dels Enamorats que se celebrava a Barcelona pels volts del segle XV. El que es pot afirmar amb seguretat és que, per aquella època, ja es repartien roses a les dones que el dia de Sant Jordi assistien a la missa oficiada a la capella de Sant Jordi del Palau de la Generalitat.

El Dia del Llibre és bastant més recent. Segons algunes fonts, es va celebrar per primera vegada el 7 d'octubre de 1926 en commemoració del naixement de Miguel de Cervantes. La idea original va ser de l'escriptor Vicent Clavel Andrés, que ho va proposar a la Cambra Oficial del Llibre de Barcelona. Poc després, l'any 1930, es va canviar la data al 23 d'abril, dia de la mort de Cervantes i d'altres escriptors universals com ara William Shakespeare i Garcilaso de la Vega. En aquesta data també va morir l'escriptor Josep Pla. Darrerament, aquesta festa dedicada a la literatura ha estat declarada per la UNESCO Dia Mundial del Llibre i dels Drets d'Autor.

Per Sant Jordi, la tradició diu que s'ha de regalar una rosa i un llibre, però el sant Jordi històric té poca cosa a veure amb aquesta litúrgia. Se sap que era un militar romà que va ésser martiritzat pels mateixos romans cap al segle IV per no abjurar de la seva fe cristiana. La llegenda més popular a Catalunya sobre sant Jordi, que amb lleugeres variacions es repeteix en les tradicions populars d'Anglaterra, Portugal i Grècia, explica que a Montblanc (Conca de Barberà) hi havia un drac terrible. Per apaivagar-lo, s'escollia per sorteig una persona que era donada en sacrifici al monstre. Un dia la sort va assenyalar la filla del rei, que hauria mort a mans de la fera si no hagués estat per l'aparició d'un cavaller que es va enfrontar al drac i el va matar. De la sang que sorgí de la ferida, naixeren tot de roses vermelles. El cavaller en collí una i la hi donà a la princesa en senyal d'amor.

El dia de Sant Jordi és un dia gairebé màgic en el qual la literatura és protagonista: els escriptors signen exemplars dels seus llibres, conversen amb els lectors, es presenten novetats, la gent es regala llibres i... per sobre de tot, en la tebior de l'aire de primavera, un perfum intens de roses venç l'alè fètid dels dracs quotidians.